

**REPERE ACTUALE
LA NIVEL ECONOMIC MONDIAL**

www.editurauniversitara.ro

**CONSTANȚA AURELIA CHIȚIBA
OANA MIONEL**

**REPERE ACTUALE
LA NIVEL ECONOMIC MONDIAL**

www.editurauniversitara.ro

**EDITURA UNIVERSITARĂ
București, 2012**

Colecția ȘTIINȚE ECONOMICE

Redactor: Gheorghe Iovan
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Angelica Mălăescu

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CHIȚIBA, CONSTANȚA AURELIA

Repere actuale la nivel economic mondial / Constanța
Aurelia Chițiba, Oana Mionel. - București : Editura Universitară,
2012

Bibliogr.
ISBN 978-606-591-427-8

I. Mionel, Oana

338(100)

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786065914278

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2012
Editura Universitară
Director: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021 – 315.32.47 / 319.67.27
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021-315.32.47 / 319.67.27 / 0744 EDITOR / 07217 CARTE
comenzi@editurauniversitara.ro
O.P. 15, C.P. 35, București
www.editurauniversitara.ro

CUPRINS

Cuvânt înainte	9
PARTEA I. PROCESE ACTUALE LA NIVEL ECONOMIC MONDIAL	11
1. ECONOMIA MONDIALĂ ȘI PROCESUL DE GLOBALIZARE	13
1.1. Evoluția procesului de globalizare	13
1.2. Vectorii globalizării	17
1.2.1. Standardizarea	17
1.2.2. Specializarea	19
1.2.3. Sincronizarea	21
1.2.4. Concentrarea	22
1.2.5. Maximizarea	23
1.2.6. Centralizarea	23
1.3. Aspecte pozitive ale procesului de globalizare	25
1.3.1. Dezintermedierea – Dereglementarea – Deschiderea	26
1.3.2. Dezvoltarea sistemului IT și fluxurile informaționale	26
1.3.3. Corporațiile transnaționale	27
1.3.4. Economia electronică	28
1.4. Aspecte negative ale procesului de globalizare	29
1.4.1. Conceptul de crize globale și instabilitate economico-financiară	29
1.4.2. Consecințe globale ale crizelor economico-financiare	32
1.4.2.1. <i>Criza peso-ului Mexican din perioada 1994 – 1995</i>	32
1.4.2.2. <i>Criza din Asia din 1997</i>	34
1.4.2.3. <i>Criza din Rusia din 1998</i>	35
1.4.2.4. <i>Criza din America Latina din 1998 – 1999</i>	36
1.4.2.5. <i>Criza sub-prime din 2007 – 2009</i>	36
1.5. Orașele – centre de comandă ale globalizării	40
2. PROCESUL DE REGIONALIZARE MANIFESTAT LA NIVELUL ECONOMIEI MONDIALE	48
2.1. Caracterizare generală	48
2.2. Rațiunile integrării economice	50
2.3. Forme de integrare economică regională și tipuri de grupări	52
2.4. Grupuri regionale de state existente la nivel mondial	57
2.4.1. Zona Europeană	57

2.4.1.1. Uniunea Europeană	57
2.4.1.2. Asociația Europeană a Liberului Schimb	62
2.4.1.3. Acordul Central European al Liberului Schimb	64
2.4.1.4. Comunitatea Statelor Independente	65
2.4.2. Zona Americană	65
2.4.2.1. Acordul de Comerț Liber al Americii de Nord	66
2.4.2.2. Piața Comună a Americii de Sud	69
2.4.2.3. Piața Comună a Caraibelor	70
2.4.3. Zona Asiatică	70
2.4.3.1. Asociația Națiunilor Unite din Asia de Sud-Est	71
2.4.3.2. Forumul de Cooperare Asia-Pacific	74
2.4.4. Integrarea economică pe continentul african	75
2.4.5. Procesul de integrare economică între Australia și Noua Zeelandă	76
PARTEA a II - a. TEORIILE ECONOMICE ȘI MARI ECONOMIȘTI: TRECUT ȘI PREZENT	77
1. NOȚIUNEA DE ECONOMIE ȘI TEORIE ECONOMICĂ	79
2. EVOLUȚIA TEORIILOR ECONOMICE	81
2.1. Revoluția economică și teoria privind diviziunea muncii: Adam Smith	81
2.2. Teoria avantajului comparativ: David Ricardo	83
2.3. Teoria malthusiană asupra creșterii populației: Thomas Robert Malthus	86
2.4. Teoria valorii în muncă: John Stuart Mill	88
2.5. Teoria plusvalorii și a capitalului: Karl Marx	90
2.6. Teoria privind libertatea, dezvoltarea economică și a nivelului de trai: Amartya Sen	92
2.7. Teoria piețelor cu informație asimetrică: Akerlof, Spence și Stiglitz	94
2.8. Teoria noului comerț și a localizării activității economice: Paul Krugman	98
2.9. Teoria crizelor din 2008 - 2010 și din 2013: Nouriel Roubini	99
PARTEA a III - a. STATELE LUMII -STUDII DE CAZ	103
1. EUROPA	105
1.1. Germania și Franța - postul de comandă al Uniunii Europene	107
1.2. Benelux (Belgia, Olanda, Luxemburg)	116
1.3. Marea Britanie	129
1.4. Țările Scandinave (Norvegia, Suedia, Finlanda)	133
1.5. Țările Iberice (Spania și Portugalia)	145
1.6. România	151
2. ASIA	160

2.1. China	161
2.2. Japonia	167
2.3. India	171
2.4. Indonezia	175
2.5. Thailanda	178
2.6. Coreea de Sud	181
3. AFRICA ÎNTRE RESURSELE SUDULUI ȘI TURISMUL NORDULUI	186
3.1. Africa de Sud	186
3.2. Economiiile magrebiene (Egipt, Tunisia, Maroc)	190
4. CONTINENTELE AMERICANE	200
4.1. Statele Unite ale Americii	201
4.2. Canada	207
4.3. Brazilia	210
4.4. Argentina	213
4.5. Chile	216
PARTEA a IV – a. UNIUNEA EUROPEANĂ - BREVIAR	219
BIBLIOGRAFIE	233

CUVÂNT ÎNAINTE

Anii primului deceniu al secolului XXI poartă amprenta intensificării fără precedent a procesului de globalizare a economiei mondiale. Acest fenomen are efecte directe, deosebit de complexe, ireversibile, asupra structurilor și corelațiilor economice existente pe plan mondial. Astăzi, activitatea la nivel microeconomic este, din ce în ce mai mult, condiționată de fenomenele și procesele care au loc la nivel macro și mondoeconomic, companiile din întreaga lume trebuind să-și formeze o imagine globală pentru a fi cunoscute și recunoscute pe piața internațională. În același timp, procesul de integrare economică rezonază puternic la nivel mondial.

Cunoașterea caracteristicilor și diferitelor medii economice internaționale, a principalelor tendințe care se manifestă în planul economiei mondiale, a nivelului concurenței, a metodelor, tehnicilor și procedurilor practicate pe piața internațională este obligatorie pentru toți specialiștii în relații economice internaționale.

Având în vedere cele de mai sus, apare clar faptul că, procesul de formare a studenților ca viitori economiști, specializați în relații economice internaționale, nu poate fi conceput fără studiul economiei mondiale.

Plecând de la această necesitate obiectivă, prezentul material își propune să prezinte, într-o formă sintetică, procesele majore care se manifestă, astăzi, la nivelul economiei mondiale și să prezinte și să analizeze, sub forma unor studii de caz, caracteristicile definitorii ale unor economii de succes.

Parcurgând acest material, studenții își dezvoltă gândirea economică de la general la particular, fiind pregătiți să abordeze în perspectivă internațională procesele și fenomenele economice actuale.

Autorii

**PARTEA I. PROCESE
ACTUALE LA NIVEL
ECONOMIC MONDIAL**

www.editurauniversitat.ro

1. ECONOMIA MONDIALĂ ȘI PROCESUL DE GLOBALIZARE

1.1. Evoluția procesului de globalizare

Acum, la începutul mileniului al III-lea, nivelul la care se află economia mondială, ne determină, ca aproape în orice studiu sau lucrare pe teme economice, să amintim de ideea și efectele¹ globalizării.

O definiție unanim acceptată pentru termenul de globalizare nu există, însă Thomas Friedman în lucrarea sa *Lexus și măslinul*, oferă o definiție destul de clară a procesului de globalizare astfel: „integrarea inexorabilă a piețelor, a statelor naționale și a tehnologiilor într-un grad fără precedent – și anume într-o modalitate care dă indivizilor, întreprinderilor și statelor naționale posibilitatea de a ajunge mai departe, mai rapid, mai profund și mai ieftin ca oricând și într-o manieră care, pe de altă parte, produce o reacție puternică din partea celor pe care acest nou sistem fie îi agrează, fie îi lasă în urmă”². Ca orice cuvânt dătător de speranță – Dumnezeu, libertate, comunism, capitalism etc – și cuvântul globalizare – poate fi comparat cu o scrisoare primită prin poștă : nu poți ști dacă, în realitate, conține vești bune sau proaste, până nu deschizi plicul. Simplul fapt că este promovată de bogății planetei, că este însoțită de scenarii optimiste și de promisiuni implicite, nu este suficient pentru a ne face să acceptăm globalizarea ca pe un panaceu³. Dacă privim globalizarea din punct de vedere al percepției comune, ea poate fi comparată cu starea vremii. Parafrazându-l pe Mark Twain, am putea spune că: „Toată lumea vorbește despre *globalizare*, dar nimeni nu știe nimic despre ea!”(el se referea la starea vremii).⁴

¹Sărăcia, inegalitatea între țări și indivizi, instabilitatea economică, nesiguranța zilei de mâine, dezastrele ecologice, amenințările teroriste, toate acestea sunt puse în seama efectelor globalizării.

²Thomas Friedman, *Lexus și măslinul*, Editura Polirom, București, 2008, pag. 30.

³Dan Voiculescu, *Globalizarea din perspectiva doctrinei umaniste*, Jurnalul Economic, București, 1999, anul II, nr. 4.

⁴ Silviu Neguț, *Introducere în geopolitică*, Editura Meteor Press, București, 2005, pag. 177.

Un opozant al procesului de globalizare, Joseph Stiglitz⁵, laureat al Premiului Nobel pentru economie în anul 2001 susține că regulile jocului economic mondial sunt stabilite numai în funcție de interesele țărilor puternic industrializate și de anumite interese private din cadrul acestora, nu de cele ale lumii aflate în dezvoltare⁶: "Astăzi mondializarea nu funcționează. Nu funcționează pentru săracii lumii. Nu funcționează pentru mediu. Nu funcționează pentru stabilitatea economiei mondiale."

Se poate vorbi oare despre o inevitabilitate a globalizării? Răspunsul la această întrebare îl primim de la unul dintre cei mai obiectivi analiști ai globalizării, britanicul Paul-Marc Henry: "Iată de ce am vorbit despre inevitabilitatea globalizării. E cu noi. Nu putem face nimic. N-o să ne retragem din piața mondială. N-o să tăiem linia de telefon, n-o să ne întrerupem transferul banilor. Nu e posibil..."⁷

Idei pro globalizare și idei împotriva globalizării, însă ca simplii locuitori ai acestei Planete ar trebui să ne punem întrebarea: *există oare semnale din viața cotidiană care ne fac să simțim existența acestui proces atât de mult disputat?* Răspunsul la această întrebare se conturează astfel:

- *Natura globală a științei și a tehnologiei*: deși principala sursă a progresului provine, în principal, din țările membre G8, societățile transnaționale, prin implantarea filialelor în diferite țări, sprijină răspândirea și punerea în aplicare a tehnologiei și a informațiilor;

- *Marketingul global*: Avem cu toții posibilitatea să bem aceeași bere Heineken, să conducem același model de Toyota ori să cumpărăm același foarte scump Rolex aproape oriunde ne-am afla în lume, fără a fi

⁵ Adversar înverșunat al globalizării.

⁶ Idee susținută de Joseph Stiglitz în cartea sa „Globalizarea. Speranțe și deziluzii” - „Am scris această carte pentru că pe când eram la Banca Mondială, am putut observa efectul pe care Globalizarea îl are asupra țărilor în curs de dezvoltare și mai ales asupra populațiilor sărace din aceste țări. Cred că Globalizarea [...] poate fi un factor al bunăstării și al potențialului de a aduce bogăția tuturor, în special celor săraci. Mai cred însă că, dacă așa stau lucrurile, felul în care se desfășoară procesul Globalizării [...] trebuie să fie radical regândit”.

⁷ Paul-Marc Henry, *Reflecții despre globalizare*, publicat în revista „Mileniul III”, București, 1999, nr. 1, pag 14.

necesar să ne găsim la Amsterdam, Tokyo sau Geneva. Anumite produse globale se distribuie peste tot în lume, iar ca să luăm masa la un restaurant chinezesc, mexican sau franțuzesc nu trebuie să călătorim la mari distanțe;⁸

• *Sistemul financiar mondial*: piețele financiare sunt acum mult mai complexe și supuse fluctuațiilor imprevizibile, așa încât, tot mai multe voci contestă atât euforia financiară de odinioară, cât și "deconectarea" de economia reală. Se constată, în acest sens o mobilizare fără precedent din partea întreprinderilor, băncilor și autorităților publice pentru a face față situațiilor limită și pentru prevenirea reacțiilor în lanț care scapă de sub control.⁹

• *Infrastructura de comunicații*: distanța dintre orașe, țări și continente nu mai reprezintă un impediment în calea comunicațiilor și a obținerii de informații. Un exemplu foarte clar în această privință este reprezentat de tragicele evenimente de la 11 septembrie 2001, când am fost martori ai prăbușirii celor două turnuri gemene din New York. Evenimentul nu s-a petrecut peste tot în lume, dar prin intermediul mijloacelor de informare acesta a putut fi urmărit din orice colț al lumii.

• *Cadrul instituțional global*: în această privință vorbim despre existența a numeroase organisme de natură guvernamentală (ONU) și neguvernamentală (ONG-uri), care dezbate o multitudine de probleme de interes mondial: poluarea, crima organizată, sărăcia, terorismul, etc.

Globalizarea economică este un proces istoric, rezultatul inovațiilor și al progresului tehnologic. Fiecare formă de organizare a lumii, are potențialul său de libertate, de creație și de pericol. Perioada dintre mijlocul secolului al XIX-lea și sfârșitul anilor '20 ai secolului al XX-lea poate fi considerată o primă eră a globalizării. În acea perioadă, Marea Britanie, putere mondială, investea masiv în piețele emergente, iar cei care subvenționau măsurile cu caracter politic din America și Europa cădeau victimă crizelor financiare declanșate de scăderea cursului obligațiunilor căilor ferate argentinene, împrumuturilor de stat letone sau obligațiunilor de trezorerie germane. În acea perioadă nu exista control valutar, astfel că în momentul în care a fost introdus cablul telegrafic transatlantic, crizele financiare și bancare de la New York au ajuns la Londra și Paris. Înainte de 1914 oamenii migrau foarte mult, fără ca țările să ceară pașaport pentru a călători în străinătate. Dacă la aceste lucruri adăugăm inventarea motorului cu aburi, a căilor ferate și într-un final a telefonului, se poate spune cu certitudine că această

⁸ Dan Crăciun, *Etica în afaceri*, Editura ASE, București, 2005.

⁹ Simona Gaftoniuc, *Finanțe internaționale*, Editura Economică, București, 2000, pag. 101.

primă eră a globalizării de dinaintea Primului Război Mondial a făcut ca lumea să treacă de la măsura „L (large)” la măsura „M (medium)”. Prima eră a globalizării a primit lovituri succesive: primul Război Mondial, Revoluția Rusă și Marea Criză din anul 1929, iar efectul lor conjugat a dus la împărțirea lumii în urma celui de-al Doilea Război Mondial, atât geografic, cât și ideologic. Reîmpărțirea lumii a rămas în vigoare din cauza Războiului Rece și s-a sfârșit odată cu căderea Zidului Berlinului, moment în care a început să se discute despre *noua eră a globalizării*.

În prezent, *globalizarea* este un termen des utilizat și căruia putem să îi atribuim variate semnificații (globalizarea informației și a culturii, răspândirea televiziunii, a internetului și a celorlalte forme de comunicare, mobilitatea crescută a comercializării ideilor), toate acestea conducând la comprimarea lumii de la măsura „M” la măsura „S (small)”.

Globalizarea economiei mondiale a condus la eficiență și competitivitate, însă și la potențialul crescut de apariție al crizelor economico – financiare. Fie că vrem sau nu, fie că suntem pro sau anti globalizare, nimic nu poate schimba mersul lucrurilor. Procesul de globalizare este inevitabil și ireversibil, cu alte cuvinte, se poate aprecia că el nu poate fi oprit, dincolo de argumentul favorabil al globalizării prin care avantajele ar depăși costurile induse, însă nu putem ascunde nici faptul că acest proces poate să conducă la accentuarea inegalităților economice și sociale dintre state și oameni.

Figura 1. Globalizarea economico - financiară

